بەناوی خوای بەخشندەو میهرەبان

بەناوی گەلەوە

ئەنجومەنی نیشتمانیی کوردستان ـ عیراق

پشت بە حوکمی برگە(1) ی ماددەی (56) لە یاسای ژمارە (1) ی ساڵی (1992) ی، هەموار کراوو، لە سەر داوای ئەنجومەنی وەزیرانی هەرێمی کوردستان ـ عیراق، ئەنجومەن لە دانیشتنی ژمارە (8)ی رۆژی (2006/9/25) ی خۆیدا، بڕیاری دانانی ئەم یاسایەی خوارەوەی دا:

یاسای ژمارە(8)ی ساڵی / 2006

یاسای وەزارەتی کاروباری

شەهیدان و ئەنفالکراوانی هەرێمی کوردستان ـ عیراق

ماددەی یەکەم:

مەبەست لەم زاراوانەی خوارەوە، ماناکانی بەرامبەریانە بۆ مەبەستەکانی ئەم یاسایە:ـ

یەکەم:هەرێم:هەرێمی کوردستان ـ عیراق.

دووەم:وەزارەت:وەزارەتی کاروباری شەهیدان و ئەنفالکراوانی هەرێم.

سێیەم:وەزیر:وەزیری کاروباری شەهیدان و ئەنفالکراوانی هەرێم.

چوارەم:بریکاری وەزارەت:بریکاری وەزارەتی کاروباری شەهیدان و ئەنفالکراوانی هەرێم.

پێنجەم:ئەنجومەن:ئەنجومەنی راوێژکاری وەزارەتەکە.

ماددەی دووەم:

وەزارەت، هێنانەدی ئەم ئەرك وفەرمان وئامانجانەی خوارەوە دەگرێتە ئەستۆ:ـ

یەکەم:فەراهەمکردنی چاودێریی ماددی ومەعنەویی کەسوکاری شەهیدان و ئەنفالکراوان وبێ سەروشوێنان تابتوانن بە ئازادی و سەربەرزانە بژین.

دووەم:زیندوو ڕاگرتنی بۆنە تایبەتیەکان بە یاد کردنەوەی سەرکەشی و نەمریی شەهیدان و ئەنفالکراوان وکارکردن بۆ ناساندنی ئەم تاوانانە لەسەر ئاستی نێوخۆیی ونێودەوڵەتی.

سێ یەم:پێشناز کردن و هەموار کردنی یاساو، هەواڵە کردنی بۆ ئەنجومەنی وەزیران، بۆ وەدیهێنانی ئەرکوفرمان وئامانجەکانی وەزارەت.

چوارەم:دانانی سیاسەتی گشتی بۆ گەشەپێدان (تنمیە) و وەبەرهێنانی دەرامەتی (موارد) وەزارەتەکەو،لە چوارچێوەی پابەندی یە نەتەوەیی و نیشتمانی و ئامانجە کۆمەڵایەتی و ئابوورییەکانی خۆیدا ،پاشان جێبەجێکردنی ئەو سیاسەتە بە پێی یاسا بەرکارەکان.

پێنجەم: کارکردن لە گەڵ لایەنە پێوەندیدارەکان،بۆ گرنگیدان بە باری پەروەردەیی وفێرکاری و رۆشنبیری و کۆمەڵایەتی وتەندروستی و ئابووری و ئاوەدانکاریی خاوخێزانی شەهید و ئەنفالکراوەکان و، دانانی بەرنامەش بۆ بەرەو چاکتر گۆڕینیان.

شەشەم: کۆشش،بۆ راستکردنەوەی واقیعی ژیانی ئەوانەی ئەم یاسایە دەیانگرێتەوە،لە رێگای هاوکاری و هەماهەنگی وەزارەتەوە لە گەڵ پارەدەرانی (ممولین) نێودەوڵەتی و نێوخۆیی ورێکخراوە حکومی و ناحکومیەکاندا، بەپێی یاسا بەرکارەکان.

حەوتەم: دیکۆمێنتکردنی (توثیق) هەر شتێ پێوەندیی بە شەهیدان وقوربانیانی چەکی کیمیایی یەوە هەیە، بۆ داواکردنی قەرەبووی خێزانەکانیان، لە حکومەتی فیدراڵی و لەو لایەنانەش کە ئەو چەکانەیان بە عیراق داوە.

هەشتەم: کارکردن،بە هەماهەنگی لەگەڵ حکومەتی عیراقی فیدراڵ و رێکخراوە نێودەوڵەتییە حکومی و ناحکومیەکاندا، بۆ ئەوەی پلاندانەران و بەجێهێنەرانی ئەو جینوسایدەی دەرهەق بە گەلی ئێمەیان کرد، بدرێنە دادگا پێوەندیدارەکان و،سزا بدرین.

نۆیەم: هاوکاری لەگەڵ لایەنە پێوەندیدارەکان، بۆ دەسەبەرکردنی نیشتەجێ یەك(سکن) بۆ خاوخێزانی شەهیدو ئەنفالکراوو قوربانیانی چەکی کیمیایی.

دەیەم: گەران بە دوای چارەنووسی ئەنفالکراوەکان و دۆزینەوەی گۆڕە بە کۆمەڵەکان وگێڕانەوەیان بۆ زێدی خۆیان.

پێکهاتەکانی وەزارەتەکە

ماددەی سێیەم:

یەکەم: وەزیر:سەرۆکی بالاو،بەرپرسی ئیش وکارو ئاراستەکاری سیاسەتی وەزارەتەکەیەو،سەرپەرشتی وریقابەی دەکا،وبۆی هەیە هەندێ لە دەسەڵاتەکانی بە بریکاری وەزارەت،بەرێوەبەرە گشتییەکان،یان بەوکەسەی لە وەزارەتدا بەشیاوی دەزانێ، بسپێرێت، هەموو ئەو بڕیارو فەرمان رێنماییانەی کە پێوەندییان بە ئەرکوفرمان وپێکهاتەو دەسەڵات و،کاروباری دیکەی هونەری ودارایی وئیداری ورێکخستنی وەزارەتەکەوە هەبێ،بەپێی حوکمەکانی ئەم یاسایە، لە وەزیرەوە دەردەچن و، خۆی سەرپەرشتیی جێبەجێکردنیان دەکا،وەزیر بەرپرسیشە بەرامبەر بە ئەنجومەنی وەزیران،چونکە ئەندامێکی هاوکاری ئەنجومەنەکەیە.

دووەم: بریکاری وەزارەت:لە چوارچێوەی سەلاحییاتدا،کە وەزیر پێی دەسپێرێ یاریدەی وەزیر دەدات لە ئاراستەکردن وسەرپەشتکردنی کاروباری وەزارەتەکەدا،مەرجیشە بڕوانامەی زانکۆیی تایبەت بەم ئیشەوەی هەبێت.

سێیەم:نووسینگەی وەزیر:فرمانبەرێ، بەپلەی بەڕێوەبەر سەرۆکایەتیی دەکاو،بەڕێوەی دەبا،بڕوانامەیەکی بەرایی زانکۆیی هەبێ،ژمارە یەك فرمانبەریش یاریدەی دەدەن.

چوارەم:نووسینگەی بریکاری وەزارەت: فرمانبەرێ، بەپلەی بەڕێوەبەر سەرۆکایەتیی دەکاو،بەڕێوەی دەبا،بڕوانامەیەکی بەرایی زانکۆیی هەبێ،ژمارە یەك فرمانبەریش یاریدەی دەدەن.

پێنجەم:راوێژکاران:لە چوارکەس زیاتر نابن،دەبێ بڕوانامەیەکی بەرایی زانکۆیان هەبێ و،خاوەن ئەزموون وکەردەش بن.

شەشەم:بەڕێوەبەرایەتی گشتیی کاروباری ئیداری ودارایی:فرمانبەرێ سەرۆکایەتیی دەکاو،بڕوانامەیەکی بەرایی زانکۆیی هەبێ و،خاوەن ئەزموون و پسپۆڕیش بێ.ئەم بەڕێوەبەرایەتیانەی خوارەوەش وابەستی دەبن:ـ

أ– بەڕێوەبەرایەتیی ئیدارەو زاتییە.

ب– بەڕێوەبەرایەتیی ژمێریاری.

ج– بەڕێوەبەرایەتیی لێوردبوونەوەو ریقابەی ناوخۆ.

د– بەڕێوەبەرایەتیی ئامارو لێکۆلینەوە.

ه– بەڕێوەبەرایەتیی پلاندانان وبەدواداچوون.

و– بەڕێوەبەرایەتیی کاروباری یاسایی.

حەوتەم:بەڕێوەبەرایەتی گشتیی خزمەتگوزاریی کەس وکاری شەهیدان وئەنفالکراوان:فرمانبەرێ سەرۆکایەتیی دەکا،بڕوانامەیەکی بەرایی زانکۆیی هەبێ،خاوەن ئەزموون وپسپۆڕیش بێ.

هەشتەم:بەڕێوەبەرایەتی گشتیی کاروباری شەهیدان وئەنفالکراوان لە پارێزگاکانی هەرێمدا:فرمانبەرێ سەرۆکایەتیی دەکا،بڕوانامەیەکی بەرایی زانکۆیی هەبێ و،خاوەن ئەزموون وپسپۆڕیش بێ.ئەم بەڕێوەبەرایەتییانەی خوارەوە وابەستی دەبن:ـ

أ– بەڕێوەبەرایەتیی کاروباری شەهیدان.

ب– بەڕێوەبەرایەتیی کاروباری ئەنفالکراوان.

ج– بەڕێوەبەرایەتیی ئیدارە وزاتییە.

د– بەڕێوەبەرایەتیی ژمێریاری.

ه– بەڕێوەبەرایەتیی لێوردبوونەوە.

و– بەڕێوەبەرایەتیی راگەیاندن وپێوەندیکاری.

ز– بەڕێوەبەرایەتیی کاروباری یاسایی.

ماددەی چوارەم: دەستەی گشتی بۆ بەڕێوەبردن و وەبەرهێنانی داهاتەکان خاوەن کەسایەتی مەعنەوی وسەربەخۆیی دارایی وکارگێڕیە،فەرمانبەرێك بەپلەی بەڕێوەبەری گشتی سەرۆکایەتی دەکات وبەرێوەی دەبات کە بڕوانامەی بەرایی زانکۆیی بە دەست هێنابێت وخاوەن لێزانی وپسپۆری بێت.

ماددەی پێنجەم: دەستە بوودجەیەکی سەربەخۆی دەبێت کە چاوگەکانی ئەمانەی خوارەوەن:ـ

یەکەم: بەخشینی سالآنەی حکومەتی هەرێم.

دووەم: پێدان وبەخشین وبارەبوەکان.

سێیەم: داهاتە داراییەکانی دەستە.

چوارەم: دەسکەوتی چالاکیەکانی وەزارەت ودەستە.

پێنجەم: ئەوەی لە پڕۆژە وەبەر هێنانەکانی دەست دەکەوێت.

شەشەم: داهاتی پسولەی یانەسیب بەمەرجێك بە یاسا رێکبخرێت.

حەوتەم: بەرکەوتی وەزارەت لە قەرەبوەکانی حکومەتی فیدراڵی لەو زیانانەی بەر کوردستان وهاولآتیانی کەوتوە لە ئەنجامی هەڵمەتەکانی ئەنفال وبەکار هێنانی چەکی کیمیاوی.

ماددەی شەشەم: دەستە ئەنجومەنێکی کارگێڕی دەبێت کەسەرپەرشتی سەرجەم چالاکیەکانی کارگێڕی ودارایی وهونەری دەکات وبەتایبەتیش ئەم کارانە دەکات:ـ

یەکەم: کارکردن بۆ بەرەوپێش بردنی کاری دەستە وپێرەوە کارگێڕی ودارایی وهونەرنەکانی.

دووەم: دانانی سیاسەتی گشتی بۆ بەڕێوەبردن ووەبەرهێنانی موڵك وسامان وداهاتەکانی دەستە بە پێی ئامانجەکانی وەزارەت.

سێیەم: دان نان بە بوودجەی سالآنەی دەستە وحیسابە کۆتاییەکانی وهەموار کردن لەسەری.

چوارەم: رەزامەندی لەسەر گرێبەست وپەیمان وپابەندیە داراییەکان لە چوارچێوەی بوودجەی پەسەند کراوی دەستە.

پێنجەم: پەسەندکردنی میلاکی دەستە.

شەشەم: لێکۆڵینەوە لەو بابەتانەی وەزیر دەیخاتە روو.

حەوتەم: ئامادەکردنی راپۆرتێکی سالآنەی گشتگیر سەبارەت بە کاری دەستەو چالاکیەکانی بۆ بەردەم وەزیر وپاشان رەوان کردنی بۆ ئەنجوومەنی وەزیران.

ماددەی حەوتەم: ئەنجومەنی کارگێڕی دەستەپێك دێنێت لە:ـ

أ‌- سەرۆکی دەستەی گشتی بۆ بەڕێوەبردن ووەبەرهێنانی داهاتەکان / سەرۆك.

ب‌- بەڕێوەبەرە گشتی یەکانی وەزارەت /ئەندام

ج‌- بەڕێوەبەری کاروباری یاسایی /ئەندام وبڕیار نووسی ئەنجوومەن.

د– دوو شارەزا لەلایەن وەزیرەوە پالێوراون کە خاوەن شارەزایی وپسپۆرین لە کاروباری دارایی وئابووریدا.

ماددەی هەشتەم:ئەنجومەن بەلانی کەم یەك کۆبوونەوەی مانگانە ئەنجام دەدات و وەزیر یان سەرۆکی دەستەی گشتی بۆیان هەیە بانگەشە بکەن بۆ کۆبوونەویەکی نائاسایی.

ماددەی نۆیەم:بڕیارەکانی ئەنجومەنی کارگێڕی کاریان پێدەکرێت پاش پەسەندکردنی لەلایەن وەزیرەوە.

ماددەی دەیەم:

یەکەم:وەزارەت ئەنجومەنێکی راوێژکاری دەبێ،لەمانە پێك دێت:ـ

أ– وەزیر: سەرۆك.

ب– بریکاری وەزارەت:ئەندامەو،لە دیارنەبوونی وەزیردا سەرۆکایەتی ئەنجومەن دەکا.

ج– بەڕێوەبەرە گشتییەکان: ئەندامن.

د– یەك راوێژکار،وەزیر دیاریی دەکا: ئەندامە

هـ– نوێنەرێ، لە هەریەکە لەم وەزاەرتانە: (تەندروستی ، پەروەردە ، کاروباری کۆمەلایەتی ، پێشمەرگە ، دارایی، ئاوەدانکاری ، رۆشنبیری ، ناوخۆ وکاروباری ناوچەکانی دەرەوەی هەرێم وفێرکردن بالاو لێکۆلینەوەی زانیستی)بەمەرجێ پلەیان لە بەڕێوەبەری گشتی کەمتر نەبێ.

دووەم:کاری تایبەتی ئەنجومەن ئەوەیە،راسپێری پێشکەش بەوەزیر بکا،راسپێرییەکەش ئەگەر وەزیر تەسدیقی بکا،سیفەتی بڕیاری وەزاری وەردەگرێ.

ماددەی یازدەم:

یەکەم:ئەرکوفرمان وکارەتایبەتەکانی وەزارەت وپێکهاتەکانی بە پیڕۆ دیاردەکرێن.

دووەم:وەزیر بۆی هەیە،بەڕێوەبەرایەتی یان بەش یان هۆبە،لە پێکهاتەکانی وەزارەتەکەدا،بەپێی پێداویستی کارو لە کاتی زەروورەدا،بکاتەوە یان یەکیانبخا یان ئیلغایان بکات.

سێیەم:وەزیر بۆ بەجێ گەیاندنی هەر ئەرکوفرمانێکی وەزارەتەکە،کەلە ماددەی دووەمی ئەم یاسایەدا هاتووە، بۆی هەیە لیژنەگەلی هەمیشەیی یان کاتی پێك بهێنێ.

چوارەم:وەزیر،بۆی هەیە رێنمایی پێویست بۆ بە ئاسانی جێبەجێکردنی حوکمەکانی ئەم یاسایە،دەربهێنێ.

ماددەی دوازدەم:وەزیر،بۆی هەیە،پاش وەرگرتنی موافەقەتی سەرۆکایەتی ئەنجومەنی وەزیران،لەگەل کەسانی تەبیعی ومەعنەویی وخاوەن ئەزموون و پسپۆری ناوەو ودەرەوەی هەرێمدا گرێبەستی سازبدات،بۆ ئەنجامدانی ئەرك وفرمانێ کە پێیان دەسپێردرێ، لە

ماوەیەکدا کە خۆی بە لەباری بزانێ،بەمەبەستی وەدیهێنانی ئامانجەکانی وەزارەت، ماف وئیلتیزاماتیشیان،وەزیر خۆی دیاریان دەکات دوای رەزامەندی ئەنجومەنی وەزیران.

ماددەی سیانزەم:

یەکەم: یاسای ژمارە (4) ی ساڵی 1997،ئەنجومەنی نیشتمانیی کوردستان ـ عیراق،یاسای دەزگای شەهید، وبریارەکانی ژمارە 186لە 1999/6/19 و 126لە 2000/10/17 و 22 لە 12ی کانونی دووەمی 2005ی ئیدارەی سلێمانی پووچەل دەکرێتەوە.

دووەم: هەموو مەوجودات وکارمەندانی دەزگای شەهید وبەڕێوەبەرایەتی گشتی ئەنفال ،لەگەڵ هەموو ئیلتیزاماتی دارایی ومەعنەوی قەرزەکانیاندا دەگوازرێنەوە بۆ وەزارەت.

ماددەی چواردە: هەر دەقێ لەگەڵ حوکمەکانی ئەم یاسایەدا نەگونجێ، ناخرێتەکار.

ماددەی پانزە: دەبێ ئەنجومەنی وەزیران ولایەنە پەیوەندیدارەکان حوکمەکانی ئەم یاسایە جێبەجێ بکەن.

ماددەی شانزە: ئەم یاسایە،لە رۆژی دەرکردنیەوە دەخرێتەکارو لە(وقایعی کوردستان)دا بلاودەکرێتەوە.

عدنان رەشاد موفتی
سەرۆکی ئەنجومەنی نیشتمانیی
کوردستان ـ عیراق

هۆکارەکانی دانانی ئەم یاسایە

ئەمڕۆ،ئەگەر گەلی کوردستان مافی شانازیی بە سیستەمی سیاسی ودامودەزگای دەستووری ئێستای خۆیەوە بکا، ئەوشانازییە،هی ئەو کەسانەیە کە بۆ وەدەستهێنانی ئەم دەسکەوتانە ژیانی خۆیان بەخت کرد ومێژووی پڕ ئیفتیخاری گەلەکەمانیان دروست کردو،رێگای ئایندەیان بۆ رۆشن کردەوە،ئەوانەش،شەهیدەکانی بزاڤی رزگاریخوازی کوردستانن.جا،بۆ وەفاداری و،رێز لە قوربانیان و،تەقدیرکردنی شان وشەوکەتیان،هەر دەبوو لایەنێکی پسپۆر پەیدا بکرێ،ئەرکی ماف و رێکخراوە وبەدواچوون وجێبەجێکردنی ئەو وەفا ورێزو تەقدیرە،بگرێتە ئەستۆ، کاروباری ئەو کەمئەندامانە رەچاو بکا،کە لە خەباتی ناو ئەم بزووتنەوەیەدا،دووچار بوون،هەر لەبەر ئەوەشە کە ئەم یاساید دانرا.

تێبینی: ئەم یاسایە دوای پەسندکردنی لەلایەن سەرۆکی هەرێمی کوردستان – وە لەژمارە (63) **ساڵی شەشەم –ی رۆژی** 2007/1/21 **رۆژنامەی** (**وەقایعی کوردستان**) **بلاوکراوەتەوە.**